

КАРЛ ГУСТАВ МАННЕРГЕЙМ: АРХІТЕКТОР ФІНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА СТРАТЕГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджується роль Карла Густава Маннергейма у становленні державного суверенітету Фінляндії. Аналізується його військова стратегія, політичне лідерство під час Другої світової війни та внесок у консолідацію фінського суспільства. Особливу увагу приділено концепції «Лінії Маннергейма» як символу незламності.

Ключові слова: Маннергейм, Фінляндія, Зимової війни, стратегія, незалежність, геополітика, національна єдність.

Abstract

The role of Carl Gustaf Mannerheim in the establishment of Finnish state sovereignty is examined. His military strategy, political leadership during World War II, and contribution to the consolidation of Finnish society are analyzed. Special attention is paid to the concept of the "Mannerheim Line" as a symbol of invincibility.

Keywords: Mannerheim, Finland, Winter War, strategy, independence, geopolitics, national unity.

Вступ

Постать Карла Густава Еміля Маннергейма є унікальним прикладом того, як одна особистість може змінити вектор розвитку цілої нації. Будучи аристократом шведського походження та колишнім генералом російської імператорської армії, він зумів стати символом боротьби Фінляндії за свободу. Актуальність дослідження його спадщини зумовлена необхідністю аналізу досвіду малих держав у протистоянні агресії з боку великих імперій, що залишається критично важливим для сучасної геополітики.

Результати дослідження

Становлення Карла Густава Маннергейма як державного діяча відбувалося в умовах глибокої суспільної кризи та геополітичної невизначеності [1]. Повернувшись до Фінляндії після багаторічної служби в Російській імперії, він опинився в епіцентрі боротьби за самовизначення нації, де його військовий досвід став вирішальним чинником збереження державності. Під час громадянської війни 1918 р. Маннергейм продемонстрував не лише залізну дисципліну, а й стратегічне бачення: він наполягав на створенні регулярної національної армії, вільної від іноземного впливу, що заклало фундамент для майбутньої оборонної спроможності країни. Його діяльність на посаді регента була спрямована на легітимізацію Фінляндії на міжнародній арені, де він майстерно використовував свої зв'язки в європейських дипломатичних колах для визнання незалежності молодого республіки [2].

У міжвоєнний період Маннергейм зосередився на концепції тотальної оборони, яка виходила далеко за межі суто військових аспектів. Очоливши Раду оборони у 1931 р., він зіткнувся з хронічним недофінансуванням армії, проте зумів переконати політичне керівництво у необхідності модернізації озброєння та будівництва фортифікаційних споруд на Карельському перешийку. Важливо розуміти, що славнозвісна «Лінія Маннергейма» була для нього не просто ланцюгом бетонних дотів, а передусім символом національної стійкості [3]. Маршал неодноразово підкреслював, що справжня сила оборони криється в єдності народу, а не в товщині бетону. Ця ідеологія принесла плоди під час Зимової війни 1939–1940 рр., коли фінське суспільство, попри внутрішні політичні розбіжності, консолідувалося навколо свого головнокомандувача. Його тактика «активної оборони» та вміння використовувати суворі кліматичні умови дозволили малій державі стримати натиск надпотужної воєнної машини Радянського Союзу, що стало сенсацією для світової спільноти.

Період Другої світової війни виявив у Маннергеймі талант видатного політичного прагматика. Опинившись у ситуації складного вибору між двома тоталітарними режимами, він обрав шлях «спільного воювання» з Німеччиною виключно заради повернення втрачених територій та

забезпечення безпеки кордонів. При цьому маршал виявив надзвичайну принциповість, відмовившись підпорядковувати фінські війська німецькому командуванню або брати участь у штурмі Ленінграда. Він розумів, що Фінляндія має вести власну, «окрему» війну, залишаючи простір для дипломатичного маневру та майбутнього виходу з конфлікту [4]. Його здатність зберігати дистанцію від ідеологічних доктрин союзника дозволила Фінляндії уникнути долі сателіта та зберегти демократичний устрій навіть у найтемніші часи європейської історії.

У 1944 р., коли військова ситуація стала критичною, Маннергейм взяв на себе тягар найвищої державної влади, ставши президентом. Це був акт самопожертви лідера, який усвідомлював, що лише його особистий авторитет серед солдатів та цивільного населення дозволить прийняти болючі умови перемир'я без загрози внутрішнього вибуху. Він особисто контролював процес розриву відносин з Третім Рейхом та переорієнтацію зовнішньої політики країни. Завдяки його виваженим діям Фінляндія стала єдиною країною, що воювала на боці осі, але не була окупована іноземними військами та зберегла свою незалежність після війни [5]. Феномен Маннергейма полягає в тому, що він зміг трансформувати суто військовий авторитет у моральний капітал цілої нації, ставши точкою опори, навколо якої відбулося відродження фінської держави. Його спадщина – це приклад того, як поєднання аристократичного кодексу честі, глибокого патріотизму та безжального реалізму дозволяє перемагати навіть у безнадійних обставинах.

Висновки

Карл Густав Маннергейм увійшов в історію не просто як видатний полководець, а як «батько нації». Його стратегія базувалася на трьох стовпах: військовій підготовці, дипломатичній гнучкості та національній єдності. Досвід Маннергейма доводить, що воля до спротиву та чітке стратегічне планування здатні забезпечити виживання держави навіть у найнесприятливіших умовах. Сьогодні його постать залишається еталоном служіння державним інтересам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шурхало Д. Маннергейм і Скоропадський: фінський та український шляхи до незалежності. *Радіо Свобода*. URL: [<https://www.radiosvoboda.org/a/28538580.html>] (дата звернення: 13.05.2026).
2. Друга світова війна: хронологія | Енциклопедія Голокосту. *Holocaust Encyclopedia*. URL: [<https://encyclopedia.ushmm.org/content/uk/article/world-war-ii-key-dates>] (дата звернення: 13.05.2026).
3. Шурхало Д. Як Фінляндія у Другу світову війну «пройшла між краплинками»? *Радіо Свобода*. URL: [<https://www.radiosvoboda.org/a/finlyandiya-druha-svitova-viyana/31713199.html>] (дата звернення: 13.05.2026).
4. РАДЯНСЬКО-ФІНЛЯНДСЬКА ВІЙНА 1939–1940. *Електронна бібліотека | Інститут історії України*. URL: [https://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&S21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Radiansko_finliandska_1939_1940] (дата звернення: 13.05.2026).
5. Уроки Маннергейма. *АрміяInform | Інформаційне агентство*. URL: [<https://armyinform.com.ua/2022/06/16/uroky-mannergejma/>] (дата звернення: 13.05.2026).

Василинич Марія Володимирівна – студентка групи ПЗТ-24б, Факультет інформаційних електронних систем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: mariykavasilinich@gmail.com.

Науковий керівник – **Герасимов Тимофій Юрійович** – доктор історичних наук, доцент кафедри суспільно політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: timger84@gmail.com.

Vasylynch Mariia V. – student of group PZT-24b, Department of Information Electronic Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: mariykavasilinich@gmail.com.

Scientific supervisor – **Gerasymov Tymofiy Yuriyovych** – Doctor of Sciences (History), Associate Professor of Social and Political Sciences Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: timger84@gmail.com.